

Sygn. akt II Ca 1165/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Violetta Osińska
Sędziowie:	SO Marzenna Ernest SO Elżbieta Woźniak
Protokolant:	st. sekr. sądowy Dorota Szlachta

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2013 roku w S.

sprawy z powództwa A. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

z dnia 24 lipca 2012r., sygn. akt I C 206/12

1. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie I. tylko o tyle, że zasądzoną od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda A. M. kwotę obniża do 5.012 (pięciu tysięcy dwunastu) złotych,

b) w punkcie IV w ten sposób, że odstępuje od obciążania powoda kosztami procesu;

2. zasądza od powoda A. M. na rzecz pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. kwotę 912 (dziewięćset dwanaście) złotych tytułem części kosztów postępowania apelacyjnego i odstępuje od obciążania powoda kosztami postępowania apelacyjnego w pozostałym zakresie.

II Ca 1165/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 lipca 2012 roku Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie Wydział I Cywilny w sprawie z powództwa A. M. przeciwko „(...)” Spółce Akcyjnej (...)w W. o zapłatę, zasądził w punkcie I od pozwanego

„(...)” (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powoda A. M. kwotę 17 482,30 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia uprawomocnienia się wyroku.

W punkcie II zasądził od pozwanego „(...)” (...) Spółka Akcyjna w W. na rzecz powoda A. M. rentę w kwocie:

- po 626,25 zł płatną do ostatniego dnia każdego kolejnego miesiąca w okresie od 1 lipca 2012 r. do 30 września 2012 r., z ustawowymi odsetkami w wypadku opóźnienia się pozwanego w zapłacie liczonymi od dnia następnego po upływie terminu do zapłaty poszczególnych rat, nie wcześniej jednak niż od dnia uprawomocnienia się wyroku;
- po 690,25 zł płatną w okresach miesięcznych do ostatniego dnia każdego kolejnego miesiąca począwszy od października 2012 r., z ustawowymi odsetkami w wypadku opóźnienia się pozwanego w zapłacie liczonymi od dnia następnego po upływie terminu do zapłaty poszczególnych rat, nie wcześniej jednak niż od dnia uprawomocnienia się wyroku.

W punkcie II Sąd oddalił powództwo z pozostałym zakresie.

Orzekając o kosztach w punkcie III Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2 393,25 zł tytułem kosztów procesu.

Zasadnicze ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji przedstawiają się następująco:

W dniu 3 marca 1986 r. A. M. złożył w (...) – poprzedniku prawnym pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. – wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia renty odroczonej według taryfy (...). Następnie strony zawarły umowę renty odroczonej według taryfy (...), wskazując w jej treści, że umówiona renta płatna będzie z uzyskaniem przez ubezpieczonego 50 roku życia, tj. od dnia 31 maja 2009 r., co potwierdzone zostało polisą nr (...) .811.204, wystawioną w dniu 3 marca 1986 r. Na poczet umowy A. M. wpłacił jednorazową składkę w wysokości 150.000 starych zł. Wpłata odnotowywana była w książeczce rentowej ubezpieczonej, w której pracownik (...) uczynił adnotację o wysokości renty wynikającej ze zgromadzonej składki, wykupiona renta miała wynieść 2 220 starych zł., zaś kwota rat rent miesięcznych na dzień początku płatności wzrastać miała corocznie o 10,5 %.

Dalej Sąd ustalił, iż w dniu 17 czerwca 2009r. (...) (...) Spółka Akcyjna w W. dokonał zamiany renty odroczonej na rentę natychmiast płatną i poinformował A. M., iż wysokość należnego mu świadczenia wyliczona została na kwotę 61 zł miesięcznie.

A. M. udał się do oddziału zakładu ubezpieczeń dowiedzieć się o możliwość waloryzacji zaproponowanego mu świadczenia, tak aby przedstawiało realną wartość, uzyskał odpowiedź, że będzie to możliwe na drodze sądowej.

W dniu 14 października 2011 r. pełnomocnik A. M. wezwał (...) (...) Spółkę Akcyjną w W. do ustalenia wysokości świadczenia rentowego w wysokości 946,40 zł miesięcznie, począwszy od dnia 31 maja 2009r., wraz z podwyższeniem renty o procent umowny w wysokości 10,5% z każdym następnym rokiem wypłaty świadczenia tytułem waloryzacji na zasadzie art. 358⁽¹⁾§3 kpc.

W piśmie z dnia 17 listopada 2011 r. (...) (...) Spółka Akcyjna w W. zaproponował ubezpieczonemu podwyższenie renty do kwoty 159 zł miesięcznie, począwszy od dnia 1 grudnia 2011r. i wskazał, iż warunkiem rozpoczęcia płatności renty w zwiększonej kwocie jest podpisanie stosowanej ugody.

W okresie od dnia 31 maja 2009r. do dnia 31 grudnia 2010r. (...) (...) Spółka Akcyjna w W. wypłacał A. M. świadczenie w kwocie po 61 zł miesięcznie.

W okresie od dnia 1 stycznia 2011r. do dnia 31 grudnia 2011r. (...) (...) Spółka Akcyjna w W. wypłacał A. M. świadczenie w kwocie po 63 zł miesięcznie.

Od dnia 1 stycznia 2012r. (...) (...) Spółka Akcyjna w W. wypłaca A. M. świadczenie w kwocie po 64 zł miesięcznie.

Następnie Sąd Rejonowy przedstawił sytuację majątkową powoda.

Rozważając podstawę prawną powództwa Sąd pierwszej instancji wskazał na treść art. 358¹ § 3 kc i powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazał, iż regulacja ta ma zastosowanie również do umów ubezpieczenia renty odroczonej.

Dalej Sąd podniósł, iż przyjmowanie przez powoda kwot wypłacanych mu przez pozwanego tytułem świadczenia z umowy ubezpieczenia nie dawało podstaw do ustalenia, iż zobowiązanie w tym zakresie wygasło wskutek spełnienia świadczenia. Sąd Rejonowy wskazał, iż powód zwracał się bowiem już po pierwszych wypłatach o rozważanie możliwości dalszej waloryzacji, dlatego nie można przyjąć, że przedmiot świadczenia odpowiada treści zobowiązania. Ponadto Sąd podniósł, iż kwota wypłacana przez pozwanego tak dalece odbiegała od rzeczywistej wartości należnego powodowi świadczenia, że nie mogła być traktowana jako działanie w sposób odpowiadający celowi społeczno-gospodarczemu zobowiązania oraz zasadom współżycia społecznego, czyli zgodnie z dyrektywami określonymi w art. 354§1 k.c. Ostatecznym zaś wyrazem braku akceptacji co do wysokości oferowanego świadczenia było pismo powoda z dnia 17 listopada 2011 r. Na poparcie swego stanowiska Sąd przytoczył wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2011 roku w sprawie V CNP 74/10.

Następnie Sąd pierwszej instancji wskazał na wystąpienie na przełomie lat 80-tych i 90-tych XX-tego stulecia w Polsce zjawiska hiperinflacji w wyniku którego świadczenia pieniężne utraciły swą realną wartość, a siła nabywczą pieniądza spadła drastycznie.

Następnie Sąd przedstawił sposób waloryzacji świadczenia przy uwzględnieniu, iż umowa ubezpieczenia została zawarta przez powoda na początku 1986 r., i w tym samym czasie uiszczona została składka na jej poczet w wysokości 150 000 z starych zł, określenia wysokości renty odroczonej na 2.220,00 st. zł i zastrzeżenia umownego, iż suma ubezpieczenia będzie wzrastać co roku o 24,5%. Zatem po upływie okresu ubezpieczenia uposażony miał otrzymać 14 7129,70 starych zł. Tę kwotę Sąd zwaloryzował w odniesieniu do średniego miesięcznego wynagrodzenia i przyjmując, że ryzyko inflacji powinno obciążać obie strony umowy w częściach równych i ostatecznie ustalili wysokość świadczenia na 690.25 zł. Jednocześnie Sąd uwzględnił, że dochodzone pozwem świadczenie zostało już częściowo spełnione i zasądził od pozwanego w pierwszym rzędzie kwotę stanowiącą różnicę między wartością należnych świadczeń w okresie od daty wymagalności świadczenia rentowego (31 maja 2009 r.) do daty zamknięcia rozprawy, a sumą wypłaconych mu w tym okresie świadczeń.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na zasadzie art. 98§1 i 3 oraz art. 100 zd 1. kpc.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana, zaskarżyła orzeczenie w części co do punktu I wyroku powyżej zasądzonej kwoty 5.012,00 złotych tj. co do kwoty 12.470,30 złotych, oraz co do punktu IV wyroku w całości.

Zaskarżanemu wyrokowi zarzuciła naruszenie;

1) przepisu art. 358⁽¹⁾ § 3 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowania i uznanie przez Sąd, że możliwym jest dokonanie waloryzacji sądowej świadczenia już spełnionego przez pozwaną (...) (...) (...) S.A. i przyjętego przez powoda A. M. bez jakichkolwiek zastrzeżeń;

2) przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, co skutkowało dowolnością w ustaleniach poczynionych przez Sąd i nieprawidłowym niezgodnym z zasadami doświadczenia życiowego przyjęciu, iż powód A. M. skutecznie wyraził wobec pozwanej, iż świadczenie rentowe za okres od 31 maja 2009 roku do października 2011 roku nie stanowi spełnienia świadczenia i stanowi częściowe zaspokojenie jego roszczeń.

Wskazując na powyższe apelująca wniosła o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w części co do punktu I wyroku poprzez oddalenie powództwa powyżej kwoty 5.012,00 złotych,

- oraz o zmianę zaskarżonego wyroku co do punktu IV wyroku i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych stosownie do wyniku procesu.

W uzasadnieniu apelująca spółka przede wszystkim podkreśliła, że niezasadnie Sąd pierwszej instancji dokonał waloryzacji świadczenia już wykonanego i przyjętego przez powoda bez zastrzeżeń w okresie od maja 2009 roku do października 2010 roku.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna.

Skarżący w swej apelacji poruszył jedną kwestię, a mianowicie niezasadne jego zdaniem zwaloryzowanie świadczenia już wykonanego przez zakwestionowaniem jego wysokości przez powoda w piśmie z dnia 14 października 2011 roku.

Z całą stanowczością należy podkreślić należy, iż powód w rozpoznawanej sprawie w żaden sposób nie wykazał ażeby przed pismem z dnia 14 października 2011 roku złożył wobec pozwanego, tj. pracownika umocowanego do odbioru oświadczeń w imieniu pozwanego, że świadczenie wypłacane mu przez pozwanego nie stanowi wykonania zobowiązania. Podkreślenia wymaga także, że świadczenie wypłacane powodowi nie było świadczeniem w wysokości nominalnej, a już po waloryzacji dokonanej przez pozwanego i to 42 - krotnie w stosunku do sumy nominalnej. Ponadto podnieść należy, że powód przez dwa lata i pięć miesięcy przyjmował wypłacane mu przez pozwanego świadczenie bez zastrzeżeń. W takiej sytuacji zatem dokonując oceny, czy świadczenie co miesiąc przez pozwanego na rzecz powoda renty w wysokości 61 zł od 31 maja 2009 roku do 31 grudnia 2010 roku i w wysokości 63 zł od 1 stycznia 2011 roku stanowiło wykonanie zobowiązania należy postępować wyjątkowo ostrożnie. Pozwany bowiem wypłacając przez tak długi okres zwaloryzowane przez siebie świadczenie mógł pozostawać w uzasadnionym przekonaniu co do tego, że powód zgadza się na wypłacanie mu świadczenia w przyjmowanej przez A. M. wysokości. Wola wierzyciela co tego, że spełnienia świadczenia nie traktuje jako wykonanie zobowiązania nie została bowiem w żaden sposób przejawiona czy to przez zastrzeżenie, że żąda waloryzacji świadczenia, lub że przyjmuje kwotę nominalną jako świadczenie częściowe (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1997 roku w sprawie). Przywołać należy także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2000 roku, w sprawie II CKN 340/00, w którym wskazano, iż oświadczenie strony stosunku zobowiązaniowego co do zasady może być wyrażone przez każde zachowanie osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny (art.60 kc), dlatego też przyjęcie przez wierzyciela bez zastrzeżeń świadczenia pieniężnego w wysokości jego sumy nominalnej stanowi z reguły wykonanie zobowiązania w sensie prawnym, po którym zobowiązanie to wygasa, bez możliwości waloryzacji objętego nim świadczenia.

Podkreślenia także wymaga, że wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2011 roku (V CNP 74/10), na który powołał się Sąd pierwszej instancji dotyczył odmiennego stanu faktycznego, gdyż strona wystąpiła z roszczeniem waloryzacji kaucji mieszkaniowej, która w nominalnej wysokości wynosiła 2,03 zł i została zwaloryzowana przez Sąd pierwszej instancji do 8.409 zł, czyli 4.205 razy. Ponadto zwrot kaucji mieszkaniowej jest świadczeniem jednorazowym. Przedmiotowa sprawa zaś dotyczy renty odroczonej, która jest świadczeniem okresowym, a kwota tego świadczenia została zwaloryzowana przez Sąd pierwszej instancji 10 - krotnie.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż przyjmowanie przez powoda świadczenia w okresie od maja 2009 roku do października 2011 stanowiło wykonanie zobowiązania i obniżył zasądzoną przez Sąd pierwszej instancji w punkcie I wyroku kwotę do 5.012 zł.

Orzekając o kosztach procesu, Sąd uznał, że zaistniały szczególne okoliczności o jakich mowa w art.102 kpc, gdyż aktualna sytuacja majątkowa powoda jest trudna, nie uzyskuje obecnie żadnych dochodów z prowadzonej wcześniej działalności gospodarczej i utrzymuje się ze świadczenia płaconego mu przez pozwanego. Ponadto wskazać należy, że określenie ostatecznej wysokości świadczenia w sprawach dotyczących waloryzacji zależy od sędziowskiego uznania, czyli nie jest w zasadzie zależne od stron.

Orzeczenie zmieniające mające za podstawę prawną art.386 § 1 kpc zawarte zostało w punkcie 1 wyroku Sądu Okręgowego.

W punkcie 2 natomiast konsekwentnie uwzględniając sytuację powoda przedstawioną powyżej oraz charakter sprawy, na podstawie art.102 kpc Sąd Okręgowy orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego uznając za słuszne obciążenie powoda, który przegrał sprawę w instancji, połową tych kosztów. Na koszty postępowania apelacyjnego złożyły się opłata od apelacji, w kwocie 624 zł, oraz wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 1.200 zł określone na podstawie § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1349 ze zm.).